

Vitomil Zupan

MENUET ZA KITARO

AVTOR: Vid Vrh, G 4. B

MENTORICA: Mojca Stare Aljaž, prof.

16. 1. 2019

Vitomil Zupan

- rojen 18. januarja 1914 v Ljubljani
- po končani gimnaziji se preživlja kot mornar, pleskar, poklicni boksar
- leta 1931 po spletu naključij ubije prijatelja
- med 2. svetovno vojno se pridruži OF, leta 1942 interniran v italijanski taborišči Čiginj in Gonars, po kapitulaciji Italije se pridruži partizanom (bil kulturno dejaven)
- po koncu vojne aretiran in obsojen zaradi (domnevne) nemorale, poskusa posilstva in umora, sovražne propagande, vohunstva, izdaje,... izpuščen 1954
- 1958 diplomira na gradbeni fakulteti, preživlja se kot poklicni pisatelj
- umrl 14. maja 1987 v Ljubljani

Ustvarjanje

- tri obdobja ustvarjanja: predvojno, medvojno in povojno
- sprva socialrealističen, kasneje modernističen slog, večinoma je pisal o problematičnih junakih včerajšnjega sveta
- pisal novele (Andante patetico, Gora brez Prometeja,...), romane (Komedija človeškega tkiva, Levitan, Igra s hudičevim repom,...), ter mladinske povesti in pravljice, eseje, poezijo
- leta 1984 dobil Prešernovo nagrado

Odlomek

RES, GOSPOD BITTER, iz Jugoslavije sem, iz Ljubljane.

»Ich vermute, dass sie bei den Partisanen waren (Predvidevam, da ste bili pri partizanih.)

»Bei den Banditen?«

»Bei den Partisanen, hab' ich g'sagt.«

Še po tolikih desetletjih je med nama fronta; tam urejeni nemški vojni stroj, tu ušiv komunist. Tam mobilizirana redna vojska, tu prostovoljna banda. Tam kljukasti križ, tu rdeča petokraka zvezda. Tam dramatično osvajanje sveta, tu boljševiški zločin nad človeštvom. Tam izčiščena arijska rasa, tu židovska zarota. Tam Švaba, okupator, fašistični zločinec s svojimi oprodami, tu svobodoljubno ljudstvo. Tam gnusna pošast, tu junaki. Tam pekel, tu raj. Med temi pojmi je možna samo nepretrgana vojna, vsak sporazum je izdaja svojega tabora, samega sebe. Na strelu sem jaz.

»Ich vermute, dass sie ein Mitglied der NSDAP waren? (Predvidevam, da ste bili član Nacional-socialistične nemške delavske partije.)

»Ein Mitglied der blutigen Hitler-Partei?«

»Ein Mitglied der NSDAP, hab' ich g'sagt.«

»Nein, mein Herr, das war ich nicht.«

»Volili pa ste Hitlerja?« »Ja. Leta 1934, ko je dobil volitve z 99 in pol odstotka glasov, kar govori o načinu izvedbe.«

»Tem volitvam je sledila usodna vrsta ukrepov; ponovna oborožitev, odpoved versajske mirovne pogodbe, protižidovski zakoni, priključitev Porenja ... aneksija Avstrije ... zasedba Češkoslovaške in tako naprej.«

»Jaz nisem bil na listi vojnih zločincev: na njej je bilo več milijonov imen.«

»In jaz nisem bil žrtev vojnega zločinstva; teh je bilo na desetine milijonov, veliko brez imen.«

»Nekje na dnu svā si le ostala sovražnika, ali ne?« je vprašal vljudno. »Ali ste videli film 'Štirje jezdecι apokalipse'? Ne? Škoda. Nemška rodbina; ena veja je za Hitlerja, druga pa ne. Obe pa doleti nesreča. Tako nekako je bilo pri nas, za-to poznam te reči od obeh plati. Ujec Giinther je bil v Španiji v internacionalnih brigadah, stric Johannes pa pri SS. Gnther je umrl v Oranienburgu, v koncen-tracijskem taborišču. Johannesu so ujeli v Berlinu Rusi in ga ustrelili. Govorite naprej, razumel vas bom.«

Povzetek

- oktobra 1943 Berk prostovoljno odhaja v partizane
- prihod v Ribnico, od tam v brigado v Suho krajino
- pohod na Mokrec, nekajkrat izgubi četo, nato postane poveljnik svoje
- boji na Krimu, noč v votlini v strmini Krima
- ponovno pridružena partizanom, večkrat komaj ubežita smrti, miting, slovo od Antona
- vojskovanje na Hrvaškem, srečanje z Antonom ob koncu vojne
- nevojni del: Berk z Josephom Bitterjem razmišlja o vojni

Oznaka

Jakob Bergant – Berk

- pokeraš, v Ljubljani sodeloval z OF
- netipičen partizan: je individualist, intelektualec, poln dvomov o vojni
- svoboda v osebnem in družbenem življenju mu predstavlja ideal
- je pogumen vojak; v vojni spozna vrednote tovarištva, brezbržnost se spremeni v odgovornost do tovarišev

Anton

- španski borec, vedno sredi vojnega dogajanja

Analiza

- roman ima osem poglavij
- avtobiografsko zaznamovan zgodovinski roman
- ima značilnosti modernega romana: pripovedovalec je prvoosebni, pripoveduje iz personalne perspektive, veliko je notranjega monologa
- menuet za kitaro je simbol za tovarištvo, ki povezuje partizane
- tematika romana je vojna
- glavni motivi: ponavljajoči se motiv „važno je bilo priti na grič“ (vojna ni boj ideologij ampak navaden boj za preživetje)

Viri

- https://sl.wikipedia.org/wiki/Vitomil_Zupan (dostopano 11. 1. 2019)
- Ana JESENOVEC in drugi, 2016: *Književnost na maturi 2017*. Mengeš: ICO
- Darja PAVLIČ in drugi, 2011: *Umetnost besede: berilo 4: učbenik za slovenščino-književnost v 4. letniku gimnazij in štiriletnih strokovnih srednjih šol*. Ljubljana: Mladinska knjiga

HVALA ZA POZORNOST!